

розслідування. На жаль, законодавчі новели не сприяли ефективному захисту прав і свобод особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, при цьому спричинивши багато складнощів у правозастосовній практиці. З приводу цього правниками цілком слушно наголошено, що в чинному КПК України міститься низка дефектів, наочним свідченням чого є практика його правозастосування.

Список використаних джерел

1. Матузов Н. И. Правовая система и личность. Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1987. 294 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

3. Фараон О. В. Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення : автореф. дис...канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 20 с.

4. Івасюк І. Г. Інститут «повідомлення про підозру» нового кримінального процесуального законодавства України. *Митна справа* № 4 (88). Ч. 2. Кн. 2. 2013. С. 74–79.

5. Кузубова Т. О. Правові засади інституту тимчасового доступу до речей і документів у кримінальному провадженні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2019. 270 с.

6. Тертишник В. М. Кримінальний процес України. Загальна частина: підручник. Київ: Алерта, 2014. 440 с.

Ткаленко Олег Валерійович,
здобувач Харківського національного
університету внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ Й ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ АБО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ЗБУТУ ЛІСУ

З виникненням теорії оперативно-розшукової діяльності вона була спрямована на вироблення нових знань у галузі, насамперед, протидії різним видам злочинності з використанням оперативно-розшукових методів, форм та засобів, що призводить до появи різноманітних термінів, понять, категорій, які в подальшому потребують особливого підходу під час вивчення. Одним із нових запроваджених термінів в оперативно-розшуковій діяльності вважається термін «оперативно-розшукова характеристика кримінальних правопорушень».

З моменту появи поняття «оперативно-розшукова характеристика» у літературі цьому питанню приділялося багато уваги [1-4]. Як структурні елементи в поняття оперативно-розшукової характеристики злочинів пропонувалося включати дані про особу злочинця, про спосіб учинення злочину, характерні сліди, що залишаються на місці злочину, механізм злочинного діяння,

обстановку вчинення злочину, типові оперативно-розшукові ситуації, осіб, які вчиняють злочини цієї категорії, предмети посягання, особистість потерпілого, поширеність розглянутих злочинів, обставини, що сприяють учиненню злочинів, наслідки злочинів, характерні мотиви, характеристику оперативно-розшукової інформації, переваги та недоліки розкриття цього виду злочинів та ін.

Зазначене свідчить про відсутність єдиного критерію, який дозволяє виділити стабільну сукупність елементів криміналістичної характеристики злочинів, що утворюють її як систему. На думку В. С. Боднара, у загальній структурі оперативно-розшукової характеристики кримінальних правопорушень можна виділити відомості про: суб'єкт (суб'єкти) злочину (злочинної діяльності); цілі та мотиви вчинення кримінальних правопорушень; об'єкти злочинного посягання (як такі можуть розглядатися певні суспільні відносини, матеріальні об'єкти, предмети й сам потерпілий); обстановку, в якій відбувається процес злочинної діяльності (місце, час, інші умови, які впливають на дії злочинця й механізм слідоутворення); процес (механізм) злочинної діяльності, включаючи відомості про дії з підготовки, вчинення, приховування окремих злочинів і злочинної діяльності загалом, дані про знаряддя та засоби, а також про утворені при цьому сліди (їх види, характер, місцезнаходження); наслідки вчинених злочинів (заподіяння матеріальної шкоди, утворення відповідних носіїв інформації тощо) [3, с. 184].

М. А. Погорельський відносить до складу оперативно-розшукової характеристики злочинів такі елементи, як відомості про: вид злочину та його суспільну небезпечність; предмет злочинного посягання та його пошукові ознаки; середовище вчинення злочину, особливості слідоутворення у ньому та специфіку фіксації слідів; способи готування до злочину та їх пошукові ознаки; способи вчинення злочину, їх пошукові ознаки та специфіку фіксації злочинних дій; способи приховання слідів злочину (маскування злочинних дій) та їх пошукові ознаки; типові знаряддя (засоби) вчинення злочинів та їх пошукові ознаки; типові обставини вчинення злочинів: місце, час, обстановка; сліди злочинів, їх пошукові ознаки та специфіку фіксації; типові джерела інформації про злочини цього виду; особу злочинця та його пошукові ознаки (зовнішні ознаки, психологічний портрет, особливості поведінки при готуванні, вчиненні злочину, а також після його вчинення тощо); типову мотивацію злочинної поведінки, чинники, що мали вплив на формування злочинної мети; склад та схема взаємозв'язків у злочинній групі; розподіл ролей між співучасниками тощо; потерпілу сторону (ознаки віктимності, відомості про спосіб життя, риси характеру, звички, зв'язки тощо); типові наслідки злочинів (матеріальна та моральна шкода, заподіяні злочином; зміни, викликані злочином у матеріальній обстановці тощо) [4, с. 215-222].

Зауважимо, що з позиції вивчення об'єкта оперативно-розшукової діяльності доцільно характеризувати не одиничні злочини

і не всю фактичну злочинність, а окремі групи злочинів, виділені за певний період часу на основі специфіки об'єкта, взятого під охорону кримінальним законом, і з огляду на додаткові обставини, що закономірно проявляються у вигляді типових способів приховування злочинів, типових оперативно-тактичних ситуацій виявлення слідів, типової поведінки злочинця тощо. Оперативно-розшукова характеристика відіграє важливу роль у науковому забезпеченні протидії кримінальним правопорушенням у сфері довілля. З урахуванням кількісних та якісних показників злочинності обираються ті чи інші найбільш доцільні в певній ситуації напрями оперативного пошуку, документування та розслідування. Оперативно-розшуковою характеристикою незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, є система кримінально-правових, криміналістичних, криминологічних та інших ознак кримінальних правопорушень, що мають значення для їх виявлення та досудового розслідування, а також обрання тактичних прийомів проведення оперативно-розшукових, оперативно-технічних заходів та негласних слідчих (розшукових) дій.

Найбільш значущими елементами оперативно-розшукової характеристики визнано предмет, об'єкт злочинного посягання; стан, структура, динаміка, причини й умови, що призводять до вчинення злочину; типові й оригінальні способи вчинення та маскування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, сліди вчинення злочину; контингент осіб, які вчиняють злочини у сфері охорони лісів; можливість оперативного перекриття діяльності цих осіб задля отримання оперативної інформації та подальшої організації документування цих злочинів.

Список використаних джерел

1. Албул С. В. Поняття та складові оперативного (ініціативного) пошуку підрозділів карного розшуку. *Організаційно-правові засади боротьби з правопорушеннями на транспорті* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Одеса, 29 листоп. 2013 р.). Одеса : ОДУВС, 2013. С. 4–5.
2. Бех О. В. Оперативно-розшукова характеристика злочинів. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2. С. 173–182.
3. Боднар В. Є. Оперативно-розшукова характеристика злочинів у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники ОВС. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 3. С. 183–186.
4. Погорецький М. А. Поняття оперативно-розшукової характеристики злочинів. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2010. № 1 (47). С. 214–223.